

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳು

ವೆಂಕಟೇಶ.ಯು.ಆರ್.¹

ಡಾ.ಎಂ.ಕೊಟ್ಟೇಶ್²

ಜೈನಸಂಪ್ರದಾಯವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿತ್ತು. 'ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಜೈನಮತದ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜೈನಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತದ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.'¹ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ಜೈನಮತ ಆಗಮಿಸಿದ ಕುರಿತು ಹಲವು ಐತಿಹ್ಯ, ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಿಂದ ಅಂತಿಮ ಶ್ರುತಕೇವಲಿ ಭದ್ರಬಾಹು ಮುನಿಗಳು, ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರತಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಕಳ್ಳಪ್ಪು ಅಥವಾ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಭದ್ರಬಾಹುಮುನಿ ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳು ಇದ್ದಿರ ಬೇಕು ಎಂಬ ಅಂಶ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ."² ಎಂದು ಪಿ.ಬಿ.ದೇಸಾಯಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದೊಂದಿಗೆ ಜೈನಮತವು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದ ತೊಡಗಿತು. ಜೈನಮತದ ೨೪ ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿ ೨೩ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಹಾಗೂ ೨೪ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಮಹಾವೀರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಇವರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಜೈನಮತವು ಅವಿಭಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ದಿಗಂಬರ, ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಹಾಗೂ ಯಾಪನೀಯ ಪಂಥಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಹೊಂದಿದ ಕಾರಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ

¹.ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ತುಮಕೂರು

².ಸಾಧ್ಯಾಪಕರು,ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ತುಮಕೂರು

ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಜೈನಮತ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತವು ಪ್ರಮುಖ ಮತವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಕವಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು

ಜಿನಧರ್ಮಾವಾಸಮಾದತ್ತಮಳವಿನಯದಾಗಾರಮಾದತ್ತು ಪದ್ಮಾ

ಸನನಿರ್ಪಾಸದ್ಮಮಾದತ್ತವಿಶದಯಶೋಧಾಮಮಾದತ್ತು ವಿದ್ಯಾ

ಧನಜನ್ಮಸ್ಥಾನಯಾದತ್ತಸಮತರಳಗಂಭೀರಸದ್ಗೇಹಮಾನ

ತ್ತನಿಸಲ್ಕಿಂತುಳ್ಳ ನಾನಾಮಹಿಮೆಯೊಳಸೆಗುಂ ಚಾರುಕರ್ಣಾಟದೇಶಂ¹ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ “ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯವು, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಶ್ವೇತಾಂಬರರು ಇದ್ದರು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹರಿಭದ್ರನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಾದಿಲಿಪ್ತಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಜೈನಗುರು ಕ್ರಿ.ಶ. ಒಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಾನ್ಯಖೇಟದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಶ್ವೇತಾಂಬರರಿದ್ದರು. ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕದಂಬರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮೃಗೇಶವರ್ಮನ ಶ್ವೇತಪಟಮಹಾಶ್ರಮಣ ಸಂಘದ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗಂಧ ಮಹಾಶ್ರವಣ ಸಂಘದ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ”² ಎಂದು ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ವೇತಾಂಬರರು ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಣದಾದರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ವೇತಾಂಬರ, ಯಾಪನೀಯ ಶಾಖೆಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದ ಜೈನಶಾಖೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ “ಕರ್ನಾಟಕವು ಯಾಪನೀಯ ಪಂಥದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು”³ ಎಂದು ಪಿ.ಬಿ.ದೇಸಾಯಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ಗಂಗ, ಕದಂಬ, ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಹೊಯ್ಸಳ, ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು ಅಪಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಂಗರು ಜೈನ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿಂಹನಂದಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೂ ಕಾರಣರಾದವರು ಜಿನಮುನಿಗಳಾದ ಸುದತ್ತಾಚಾರ್ಯ. ಅಂದರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಷ್ಟು ಜೈನಮತ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಯುತವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿತ್ತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಸ್ಮಾರಕಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಕೇವಲ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ. 'ಶಾಸನೋಕ್ತ ಬಸದಿಗಳೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದ್ದು ಬಸದಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಹೊಂದಿ ಅಥವಾ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಬಸದಿಯ ವಿವರಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅಂತಹವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಬಸದಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಗಾಗಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ನಿಟ್ಟೂರಿನ ಶಾಂತಿನಾಥ ಬಸದಿಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ದಕ್ಷಿಣ ಐಹೊಳೆ' ಎಂದೇ ಶಾಸನೋಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈಗಿನ ನಿಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಬೀಡು ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು.¹ ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದೆ ಇದು ಗಂಗವಾಡಿಯ ನಾಭಿ, ಹರುತೆ ನಾಡಿನ ಶಿರೋಮಣಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಶಾಂತಿನಾಥ ಬಸದಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಜಿನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಂತಿನಾಥ ಬಸದಿಯ ಮುಖಮಂಟಪದ ಮೇಲಿರುವ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೫ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ವೀರನಾರಸಿಂಹನ ದಂಡನಾಯಕ ಸೋಮಯ್ಯನು ಈ ಬಸದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವರ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆಗೆ ನೆರವಾಗಲೆಂದು, ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಜಮೀನನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ದಾಖಲೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.² ನಿಟ್ಟೂರಿನ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ ರೀತಿ ಈ ಬಸದಿಯು ಮೂಲಸಂಘದ ಬಸದಿಯಾಗಿದ್ದು ೧೨೧೯ರಲ್ಲಿ ಮಲಧಾರಿ ದೇವರಗುಡ್ಡಿ ಮಾಳವಸೆಟ್ಟಕಬ್ಬೆಯರ ಮಗ ಮಲ್ಲಸೆಟ್ಟ ಈ ಚೈತ್ಯಾಲಯದ ಹೊರಬಿತ್ತಿ ಸುತ್ತಣ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.³ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಟ್ಟೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೨ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನ⁴ ಪದ್ಮಾವತಿ ಅಮ್ಮನವರ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪದ್ಮಪೀಠವನ್ನು ಸೇನಾಪತಿ ಮನೆತನದ ಬಿದುರೆಯ ಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗನಾದ ಪದ್ಮವಣಸೆಟ್ಟಿಯು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಸದಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ,

- ಈ ಬಸದಿಯ ಮುಖಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕೆತ್ತನೆ ಇದ್ದು, ನವರಂಗ ಸರ್ವಾಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದು, ತೊಲೆಗಂಭಗಳು ಭಿನ್ನ ಕೆತ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
- ಎಡಭಾಗದ ತೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಿನಿ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ.
- ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒಂಬತ್ತು ಅಂಕಣವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲೂ ವಿಭಿನ್ನ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

- ನವರಂಗ ದ್ವಾರದ ಪಂಚಶಾಲಾಂಕೃತ ಪಟ್ಟಿಕೆಯ ಕೆತ್ತನೆ ವೈವಿಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗುಬ್ಬಿಯ ಶಾಸನದ ಅನುಸಾರ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶಿಲ್ಪಿ 'ಮಳೋಸಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯ' ಎಂದು ದ್ವಾರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.^{೧೦}
- ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಹಾಳಾಗಿದ್ದು, ಹೊಸಮೂರ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತಿ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ.
- ಹೊರಭತ್ತಿಯ ಕೆತ್ತನೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅರೆಗೋಪುರಗಳಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಡುಗಳಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೇ ಶಿಲ್ಪಗಳಿಲ್ಲ.
- ಗೋಪುರದ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಮರಥಾರಿಣಿಯರಿದ್ದಾರೆ.
- ಜೊತೆಗೆ ಬಸದಿಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಎರಡು ನಿಶಿ(ಸಿ)ಧಿಗಳಿದ್ದು, ಮಾಳವ್ವೆ ಮತ್ತು ಇವಳ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಶೆಟ್ಟಿ, ಸೊಸೆಯಂದಿರಾದ ಚೌಡಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಬೂಚವ್ವೆಯರು, ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಮಾಳಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಐದು ಜನರು ನಿಶಿ(ಸಿ)ಧಿ ಹೊಂದಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ತುಮಕೂರಿನ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಂದರಗಿರಿ ಪರ್ವತ ಎಂಬ ಏಕಶಿಲಾ ಬೆಟ್ಟ ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪಂಡಿತರಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಬಸ್ತಿಬೆಟ್ಟವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗೊಮ್ಮಟಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳ ಒಂದನೇ ನರಸಿಂಹನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾದ ಶಾಸನ ಇದರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮುಖ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ನರಸಿಂಹನ ದಂಡನಾಯಕ ಈಶ್ವರ ಚಮೂಪತಿಯ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ದಂಡನಾಯಕ ಎರೆಯಂಗಮಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಚಿಯಕ್ಕ. ಮಯ್ಯವೊಳಲ ದಿವ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಿನಮಂದಿರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆರೆ ಎಂಬ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.^{೧೧} ಈ ಏಕಶಿಲಾ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಜಿನಬಸದಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ, ಅಜಿತನಾಥ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಗುಡಿ. ಇವುಗಳು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಲು ಹಳೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಾಹನ ಸಂಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆರೆ ಎಂಬ ಕೆರೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿ ಬಸದಿಗೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ ಪಥವಿದೆ. ಈ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿ

ಅ)ಮೊದಲನೆಯದು ಚಂದ್ರನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಬಸದಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಚಂದ್ರನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ.

ಆ) ಎರಡನೆಯ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಇದು ಕಪ್ಪು ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಐದು ಹೆಡೆಯ ಸರ್ಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಸ್ತಿಕ್ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ.

ಇ) ಮೂರನೆಯ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದು, ಇದು ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಜೊತೆಗೆ ಏಳು ಹೆಡೆ ಸರ್ಪದ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ.

ಈ) ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಶಿಲೆಯ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದು ಇದು ಸುಮಾರು ೪ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕಮಲದಳಗಳು, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು, ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ನವರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬಗಳು ಬಳೆಯಾಕಾರದ ಮತ್ತು ಚೌಕಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಇದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಚಿತ್ರಗಳ ಸುಂದರವಾದ ಕೆತ್ತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿನ ಕಂಬಗಳ ರಚನೆ, ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಮಾಚಿಯಕ್ಕ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಸದಿ ಇದೊಂದೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ೩ ಬಸದಿಗಳ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಕಂಬಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇವು ಗಂಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಬಳಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಜಿನಮಂದಿರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇದ್ದು, ಮಿಕ್ಕ ಜಿನಾಲಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬಸದಿಗಳ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪಿರಮಿಡ್ಡಿನಾಕಾರದ ಮೂರು ಅಂತಸ್ತಿನ ಗೋಪುರಗಳಿವೆ. ಈ ಗೋಪುರಗಳು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪಿರಮಿಡ್ಡಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಬಸದಿಯ ಮುಂದೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಮಾನಸ್ತಂಭವಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಬಸದಿಗಳ ಗೋಡೆ ಹಾಗೂ ಕಂಬಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣದ ಶ್ರೀ ಲೇಪನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಈ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಜೈನರ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬಸದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಮಯ್ಯಾಳದ ದಿವ್ಯತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಧರ್ಮದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಇದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಶ್ವೇತ ವರ್ಣದ ಶಿಖರವು ಇಡೀ ನಾಡಿನೆಲ್ಲೆಡೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆನಿಸಿ ಶೋಭಿಸುವಂತಹ ಜೈನಬಸದಿಯನ್ನು, ಭೂಮಂಡಲವೇ ಹೊಗಳುವಂತೆ ಮಾಚಿಯಕ್ಕ ಮಾಡಿಸಿದಳು”.^{೧೨} ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ಅಲ್ಲದೆ ತಿಪಟೂರಿನಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೧೮ ಕಿ.ಮೀ. ಹಾಗೂ ಕಿಬ್ಬಿನಹಳ್ಳಿ ಕ್ರಾಸ್‌ನಿಂದ ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ಉತ್ತರಕ್ಕಾದಂತೆ, ಚಿಕ್ಕನಾಯನಹಳ್ಳಿ-ತುರುವೇಕೆರೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಟ್ಟವು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಎರೆಯಂಗ ಹೊಯ್ಸಳ ದೇವ-ಏಚಲ ದೇವಿಯರ ಮಗ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮಂತ್ರಿ ಮರಿಯಾನ ದಂಡನಾಯಕನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಜಿನಮಂದಿರವಿದೆ.^{೧೩} ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ವಿನಯಾದಿತ್ಯನ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೭೮ರ ಶಿಲಾಶಾಸನ ದೊರೆತಿದೆ. ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳರ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು, ಜಿನಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಯಾವುದೇ ಬಸದಿಯ ಅವಶೇಷಗಳು ಇಲ್ಲ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೬೦ರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೆಗ್ಗರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ.^{೧೪} ಈ ಶಾಸನದ ಕವಿ ದೇವಭದ್ರಮುನಿಪೋತ್ತಂಸ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಸಿಯ ಗಣದ ಪುಸ್ತಕಘಚ್ಚದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಾಯಣ ದೇವರ ಶ್ರಾವಕ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಾಮಂತ ಗೋವಿದೇವ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾದೇವಿ ನಾಯಕಿಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಿನಯವಾಗಿ, ಗುಣಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತದೇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮಾಣಿಕನಂದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ದೇವರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗರೆಯಲ್ಲಿ ಚನ್ನಪಾರ್ಶ್ವದೇವರ ಬಸದಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಬಸದಿಯ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆ ಮತ್ತು ಮುನಿಗಳ ಆಹಾರಾಧಾನಕ್ಕೆಂದು ಶಾಂತಲದೇವಿಯ ಮಗ ಬಿಟ್ಟದೇವ ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೬೧ ರಲ್ಲಿ ಸವಣಗೆರೆಯ ಹಲವಾರು ಆದಾಯಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಗೋವಿದೇವನ ಅಳಿಯ ಜಕ್ಕಣ್ಣ ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೮ರ ತಿಪಟೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಕರಡಾಳುವಿನಲ್ಲಿ ಜೈನ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಬಸದಿಯ ಕಂಭದಲ್ಲಿನ ಶಾಸನವು^{೧೫} ಅಲ್ಲಿ ಬಸದಿ ಇದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಶಾಸನವು ಹರ್ಯಲೆ ಎಂಬ ಮಹಾಸತಿಯು ತನ್ನ ಅವಶಾನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗ ಬೂವಯನಾಯಕನನ್ನು ಕರೆದು ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗಿದ್ದ ಅಪಾರ ಕಾಳಜಿಯು, ಜೊತೆಗೆ ಆಕೆ ಸಮಾಧಿವಿಧಿಯಿಂದ ಮಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೊತೆಗೆ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೈದಾಳ ಪ್ರದೇಶದ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೫೧ ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^{೧೬} ನರಸಿಂಹನ ಸಾಮಂತ ಗೂಳಿಯ ಬಾಚಿದೇವನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಜೈನಭವನವನುದ್ಧರಿಸಿ, ಶಿವಾಲಯಗಳ ಮುದದಿಂದನುದ್ಧರಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುಗೇಹಮನು

ದ್ದರಿಸಿದನಲ್ಲೆ ಬಾಚಿ ಜಸದುನ್ನತಿಯಂ” ಎಂದು ಗೂಳಿಯ ಬಾಚಿಯ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಚಿದೇವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಭೀಮಲೆ ಜೈನಮತದ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದವಳು. ಇವಳ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಪತಿ ಬಾಚಿದೇವನು ಪರೋಕ್ಷವಿನಯವಾಗಿ ಭೀಮಜಿನಾಲಯ ಎಂಬ ಬಸದಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಪಾರ್ಶ್ವದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅವಳ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚೆನ್ನಪಾರ್ಶ್ವದೇವರ ಬಸದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬಸದಿಗೆ ಇದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಸೇನುಬೋವ ಮಾರಮಯ್ಯ ಎಂಬುವನು ಸಾಮಂತಗೂಳಿಯ ಬಾಚಿದೇವನ ಕೈಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮುದುಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಸಮುದ್ರವೆಂಬ ಕನ್ನೆಗೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಆ ಕೆರೆಯನ್ನು ಭೀಮಜಿನಾಲಯದ ಚೆನ್ನಪಾರ್ಶ್ವ ದೇವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.¹²

ಹೀಗೆ ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಬಸದಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನಮತ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದ ಜೈನಮತವು ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಬಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨ನೇ ಶತಮಾನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತ, ವೀರಶೈವಮತದ ಉಗಮವಾಗಿ ಈ ಹೊಸ ಪಂಥಗಳ ಪ್ರವಾಹದ ಎದುರು ಜೈನಮತ ಮಂಕಾಯಿತು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ.ಎಂ., ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪುಟ.೬೯.
2. ದೇಸಾಯಿ.ಪಿ.ಬಿ., ಜೈನಿಸಂ ಇನ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಡ್ ಸಂ ಜೈನ್ ಎಪಿಗ್ರಫ್ಸ್,ಪುಟ.೨
3. ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್.(ಸಂ.) ಎಕ-ಲೆ, ಸೊರಬ,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೨೬೧, ಕುಪ್ಪಟೂರು, ಪುಟ.೧೦೨
4. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ.ಎಂ., ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪುಟ.೨೫.
5. ದೇಸಾಯಿ.ಪಿ.ಬಿ., ಜೈನಿಸಂ ಇನ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಡ್ ಸಂ ಜೈನ್ ಎಪಿಗ್ರಫ್ಸ್,ಪುಟ.೯೮
- 6 .ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್.(ಸಂ),೧೯೦೪,ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕಾ, ಸಂಪುಟ.೧೨, ಗುಬ್ಬಿ, ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೧೧,ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೬

7.ಸೂರ್ಯನಾಥಕಾಮತ್‌ಮತ್ತು ದೇವರಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿ.,(ಸಂ),೧೯೯೪,ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ,ಸಂಪುಟ.೯,ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ.೨೧, ಪುಟ.೯, ತುಂಕೂರು ಸುನಂದಾರವರ ಲೇಖನ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು,ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ

8. ಅದೇ

9.ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್.(ಸಂ),೧೯೦೪,ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾಕರ್ನಾಟಕಾ,ಸಂಪುಟ.೧೨,ಗುಬ್ಬಿ,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೬೭,ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೨

10.ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್.(ಸಂ),೧೯೦೪,ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾಕರ್ನಾಟಕಾ,ಸಂಪುಟ.೧೨,ಗುಬ್ಬಿ,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೧೧,ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೬

11.ಶ್ರೀನಿವಾಸರಿತ್ತಿ,(ಸಂ.),ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾಕರ್ನಾಟಕಾ,ಸಂಪುಟ.೨೪,ತುಮಕೂರು,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೬೧,ಪಂಡಿತರಹಳ್ಳಿ, ಪುಟ.೧೨೭

12. ಅದೇ,

13.ಕಾಮತ್, ಸೂರ್ಯನಾಥ ಮತ್ತು ದೇವರಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿ., (ಸಂ), ೧೯೯೪,ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ,ಸಂಪುಟ.೯,ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ.೨೧, ತುಂಕೂರು ಸುನಂದಾರವರ ಲೇಖನ 'ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು', ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಪುಟ.೯೭

14 .ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಿತ್ತಿ (ಸಂ.),ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ,ಸಂಪುಟ.೨೪ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೧೦೪, ಹೆಗ್ಗರೆ, ಪುಟ.೫೧೯

15.ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್.(ಸಂ),೧೯೦೪,ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾಕರ್ನಾಟಕಾ,ಸಂಪುಟ.೧೨,ತಿಪಟೂರು,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೯೩

16 . ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಿತ್ತಿ (ಸಂ.),ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ,ಸಂಪುಟ.೨೪ ತುಮಕೂರು,ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ.೧೧, ಕೈದಾಳ, ಪುಟ.೭

17. ಪೂರ್ವೋಕ್ತ, ಅದೇ, ೮೩-೧೧೨ನೇ ಸಾಲುಗಳು

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು:

೧. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ,ಎಂ.,೨೦೦೨, ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,ಬೆಂಗಳೂರು, ಸ್ವಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್

೨. ದೇಸಾಯಿ.ಪಿ.ಬಿ.,೧೯೫೨,ಜೈನಿಸಂ ಇನ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಡ್ ಸಂ ಜೈನ್ ಎಪಿಗ್ರಫ್ಸ್, ಸೋಲಾಪುರ
೩. ರಿತ್ತಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ (ಸಂ.), ೨೦೦೯, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ-೨೪,ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೪. ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್.(ಸಂ),೧೯೦೪, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕಾ, ಸಂಪುಟ.೧೨, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ರೆಸ್
೫. ಕಾಮತ್, ಸೂರ್ಯನಾಥ ಮತ್ತು ದೇವರಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿ.,(ಸಂ),೧೯೯೪, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂಪುಟ.೯, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ
೬. ಕಲಘಟ್ಟಗಿ.ಟಿ.ಜಿ.(ಸಂ),೧೯೭೬,ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೭. ಮಂಜುನಾಥ್.ಸಿ.ಯು., ೨೦೧೨, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ,ಕುಪ್ಪಂ,ಚಿತ್ತಲಾ ಪ್ರಕಾಶನ
೮. ನಂದಿಮಠ.ಎಸ್.ಸಿ., ೧೯೮೩, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು,ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು